

Nieuwsbrief "HotspotTilburg.nl" Nr.1

Voor u ziet u de eerste nieuwsbrief in het kader van Hotspot Tilburg. In deze nieuwsbrief vindt u alle actuele informatie betreffende Hotspot Tilburg maar ook gerelateerd nieuws en achtergronden.

Vanaf begin januari 2008 zal actief aan de slag worden gegaan met de 11 projectinitiatieven die voortkwamen uit de tweede miniconferentie in Tilburg van 11 oktober. Wij nodigen u van harte uit om aan deze activiteiten deel te nemen! Hoe u dit kunt doen leest u in de volgende editie van deze nieuwsbrief.

Hotspot Tilburg duidelijk aanwezig op landelijk ARK-congres

Minister Cramer (Ruimte en Milieu) en staatssecretaris Huizinga (Verkeer en Waterstaat) hebben tijdens het congres 'Maak Ruimte voor Klimaat' de nationale adaptatiestrategie toegelicht. Deze strategie beschrijft de hoofdlijnen van de aanpak die nodig is om Nederland klimaatbestendig te maken.

Tijdens het congres op 27 november jongstleden is afgesproken om eind 2008 een gezamenlijke uitvoeringsagenda te presenteren, waarin concreet aangegeven is, wie wat gaat doen om de strategie uitgevoerd te krijgen. In zijn toespraak benadrukte de Prins van Oranje ook het belang van internationale samenwerking en een integrale gebiedsgerichte aanpak om adaptatie aan veranderingen in het klimaat te laten slagen.

Naast workshops werden op het congres in twee rondes projecten gepresenteerd. Op deze manier werd ook Hotspot Tilburg twee keer kort en bondig toegelicht door Jan Schouw van BuildDesk. De reacties hierop waren zeer positief. In de wandelgangen bleek ook Minister Cramer positief te staan tegenover de werkwijze die in Hotspot Tilburg wordt gehanteerd. Ze gaf aan graag aanwezig te zijn bij de presentatie van het eindresultaat. Meer informatie over de adaptatiestrategie vindt u [hier](#).

Tilburg beste klimaatgemeente

Milieudefensie heeft Tilburg uitgeroepen tot beste klimaatgemeente. Tilburg scoort goed vanwege een groot aantal milieumaatregelen. Gemeenten kunnen veel meer tegen klimaatverandering ondernemen dan zij nu doen. Dat blijkt uit de op 3 december gepubliceerde klimaatkaart van Milieudefensie. Daarop is voor elke gemeente de CO2-uitstoot per inwoner berekend en is een ranglijst van klimaatvriendelijke gemeenten opgesteld. Tilburg, Leeuwarden en Bernheze scoren het best. [Meer informatie](#).

Alle Tilburgse sociale huurwoningen voorzien van Energie Prestatie Advies

Op 10 februari 2006 heeft de gemeente Tilburg samen met de directeurs van de Tilburgse woningcorporaties WonenBreborg, TBV Wonen, TIWOS, St. Lambertus het derde energieconvenant gesloten. In het kader van dit convenant zijn alle Tilburgse sociale huurwoningen voorzien van een Energie Prestatie Advies (EPA). Meer informatie over het derde energieconvenant vindt u [hier](#).

Tweede miniconferentie Hotspot Tilburg

Op donderdagavond 11 oktober vond bij Interpolis in Tilburg de 2e miniconferentie plaats met als thema 'Klimaatverandering in de regio.' [Hier](#) vindt u ondermeer het verslag en de foto's van de conferentie.

Project groene daken

Een van de tijdens de tweede mini conferentie genoemde projecten is het "groene daken" project. Op initiatief van de raad is eerder dit jaar door de gemeente een onderzoek gestart om na te gaan op welke wijze meer groene daken in Tilburg gerealiseerd kunnen worden. Om meer praktijkkennis te vergaren over realisatie en de daadwerkelijke effecten van groene daken wil de gemeente graag in contact komen met partijen die plannen in deze richting hebben. Tilburg wil samen met deze partijen de mogelijkheid van praktijkpilots onderzoeken. Indien u hierin bent geïnteresseerd kunt u contact opnemen met Nico Korporaal, programmacoördinator groen, per [e-mail](#).

Klimaatstrip Kees Kruik

In het kader van de aandacht rondom klimaatverandering schreef Luc Verschuuren een strip. In deel 2 van de strip wordt verwezen naar enkele van de projectinitiatieven die zijn ontstaan tijdens de tweede miniconferentie in Tilburg op 11 oktober jongstleden zoals 'Groene daken' en 'Metro van stad naar stad.' Bekijk hier [deel 1](#) en [deel 2](#) van de klimaatstrip met Kees Kruik.

Routekaarten voor een CO2-neutrale gemeente

De gemeenten Tilburg, Apeldoorn en Heerhugowaard hebben samen met SenterNovem een verkenning uit laten voeren naar de haalbaarheid van een CO2-neutrale stad. De verkenning, uitgevoerd door BuildDesk, heeft geresulteerd in verschillende routekaarten die richting geven aan CO2-neutraliteit. Het gaat om routes waarbij alle doelgroepen en sectoren binnen een gemeente, die CO2 produceren, betrokken worden. De routekaarten maken ook de drempels op weg naar CO2-neutraliteit inzichtelijk en geven daar oplossingen voor. Meer informatie vindt u [hier](#) en op de [website van SenterNovem](#).

Frisse Scholenproject Tilburg

In september 2006 is het landelijke programma 'Frisse scholen' van start gegaan. Dit programma heeft als doel het binnenklimaat van scholen te verbeteren waarbij naast een gezond binnenklimaat ook energiebesparing aandacht krijgt. Vanwege de toenemende aandacht voor het binnenklimaat in scholen heeft ook de gemeente Tilburg besloten actie te ondernemen om hierin verbetering te realiseren. [Meer informatie](#).

Onderwijs- en kennisinstellingen aan de slag met duurzame ontwikkeling

Tilburg kent vele onderwijs- en kennisinstellingen. In de onderwijs en onderzoeksprogramma's wordt meer en meer aandacht besteed aan duurzame ontwikkeling. De kennis- en onderwijsinstellingen kunnen om deze reden belangrijk bijdragen aan de uitvoering van de komende klimaatprogramma's. Het inzetten van hun kennis over ondermeer technieken, innovaties, processen en gedragsverandering kan goed worden gebruikt bij de projecten die Tilburg uiteindelijk CO2-neutraal en klimaatbestendig moeten maken. Om te kijken wat de onderwijs- en kennisinstellingen hierin kunnen betekenen zal binnenkort een eerste bijeenkomst worden gehouden met de Universiteit van Tilburg, Avans en Fontys. Voor meer informatie over dit onderwerp kunt u contact opnemen met Pieter Biemans per [e-mail](#).

Resultaten Adaptatiescan Tilburg online

In 2007 voerde BuildDesk voor de gemeente Tilburg en Klimaat voor Ruimte een verkennend onderzoek uit om de gevolgen van klimaatverandering voor de gemeente Tilburg in kaart te brengen. De samenvatting van deze 'Adaptatiescan' is te vinden op de website van Hotspot Tilburg. [Naar de samenvatting](#).

Voor vragen en/of opmerkingen kunt u terecht bij de secretaris van Hotspot Tilburg Donald van den Akker ([e-mail](#)). Indien gewenst kunt u zich via de secretaris tevens afmelden voor deze nieuwsbrief.

KLIMAAT

Nieuwsbrief Hotspot Tilburg Nr. 2

Voor u ziet u de tweede nieuwsbrief in het kader van Hotspot Tilburg. In deze nieuwsbrief vindt u alle actuele informatie betreffende Hotspot Tilburg maar ook gerelateerd nieuws en achtergronden.

Ruim 40 projectideeën voor Hotspot Tilburg!

Vanaf de start van Hotspot Tilburg is een groot aantal projectideeën ontstaan. Inmiddels is deze lijst gegroeid tot ruim 40 ideeën! De projectvoorstellen zijn vanwege dit aantal ondergebracht onder 8 hoofdthema's. Op de website van Hotspot Tilburg vindt u een gestructureerd overzicht van deze thema's en de projectideeën per thema. Het gaat om een dynamische lijst die u [hier](#) kunt bekijken. Suggesties voor andere projecten of mogelijke bijdragen van u of uw organisatie zijn zeer [welkom!](#)

Klimaatforum Hotspot Tilburg geopend!

Vanaf deze week is het Klimaatforum geopend op www.hotspottilburg.nl

Dit forum bestaat uit twee onderdelen. Het [forum projectideeën](#) biedt u de mogelijkheid om mee te denken over de lijst met [projectideeën](#). In het tweede onderdeel van het Klimaatforum kunt u reageren op een stelling. Met het versturen van deze nieuwsbrief wordt de aftrap gegeven voor een levendig debat rondom de volgende stelling:

“Met de juiste samenwerking is een CO₂-neutraal Tilburg haalbaar vóór 2025!” [Reageer op deze stelling!](#)

Nieuwe stellingen en suggesties met betrekking tot het forum kunt u per [e-mail](#) doorgeven.

Tilburg werkt aan duurzame energie

Meer duurzame energie lokaal opwekken. Met aardwarmte, met zon, en misschien wind. Dat lijkt een aantrekkelijk perspectief, maar is nog niet zo makkelijk te organiseren! Een aantal lokale en landelijke partijen hebben bij elkaar gezeten om de mogelijkheden te bespreken voor een meer gezamenlijke aanpak van die lokale energie-opwekking. Niet steeds bij elk project waarbij energie een rol speelt, opnieuw beginnen. Maar zorgen dat er een aanpak kant en klaar ligt als een corporatie, een projectontwikkelaar of de gemeente zelf gaat bouwen! De partijen vonden en vinden het idee zo de moeite waard dat besloten is om het verder te concretiseren. Op dit moment wordt daar aan gewerkt. En hopelijk volgen de resultaten in de loop van dit jaar!

Nieuwe krachten voor een CO₂ -neutraal Tilburg

Hotspot Tilburg begint grotere vormen aan te nemen. Binnen de gemeente Tilburg zijn drie nieuwe personen gestart die zich naast Pieter Biemans bezig houden met het klimaatprogramma. Op de website van Hotspot Tilburg worden Judith Maassen, Judith van Nuland en Maartje Hazebroek [aan u voorgesteld!](#)

Goedkeuring klimaatrapporten door College van Burgemeester en Wethouders

In het kader van het nieuwe klimaatprogramma is onderzocht of en zo ja wanneer Tilburg 100% CO₂-neutraal kan zijn. Hiervoor heeft Tilburg deelgenomen aan het onderzoek CO₂-neutrale Steden, dat adviesbureau BuildDesk samen

met SenterNovem (agentschap van het ministerie van Economische zaken) en de steden Apeldoorn en Heerhugowaard heeft uitgevoerd. Uit de studie blijkt dat de huidige stad Tilburg met fors meer inzet van energiebesparing en duurzame energie in 2045 een CO₂-neutraal Tilburg kan zijn! [Meer informatie.](#)

Project Groene Daken

Een van de tijdens de mini conferentie genoemde projecten is het "groene daken" project. Om meer te weten te komen over de mogelijkheden die groene daken bieden wil Hotspot Tilburg graag in contact komen met partijen die plannen in deze richting hebben. [Meer informatie.](#)

Duurzaam, voedzaam en leerzaam Klimaatontbijt

Op 10 februari 2006 heeft de gemeente Tilburg samen met de Tilburgse woningcorporaties WonenBreborg, TBV Wonen, TIWOS, St. Lambertus het derde energieconvenant gesloten. In het kader van dit convenant zijn alle Tilburgse sociale huurwoningen voorzien van een Energie Prestatie Advies (EPA). Meer informatie over het derde energieconvenant vindt u [hier](#).

Stimuleringsregeling duurzame energieproductie

De ministerraad heeft op 13 juli 2007 op voorstel van minister Van der Hoeven van Economische Zaken ingestemd met het 'Ontwerpbesluit Stimulering duurzame energieproductie' (SDE).

Het gaat om projecten op het gebied van hernieuwbare elektriciteit, hernieuwbaar gas en warmte/kracht-koppeling (wkk). In de periode 2007-2011 wordt 326 miljoen euro extra beschikbaar gesteld voor de SDE. De SDE is de opvolger van de MEP die op 18 augustus 2006 op 0 is gezet. SenterNovem wordt de uitvoerder van de regeling. [Meer informatie.](#)

Contact

Voor vragen en/of opmerkingen kunt u terecht bij de secretaris van Hotspot Tilburg Jeroen Vanson ([e-mail](#)). Indien gewenst kunt u zich via de secretaris tevens afmelden voor deze nieuwsbrief.

Nieuwsbrief Hotspot Tilburg nr. 3

Dit is de derde nieuwsbrief in het kader van Hotspot Tilburg. In deze nieuwsbrief vindt u alle actuele informatie over Hotspot Tilburg maar ook gerelateerd nieuws en achtergronden.

Groepsgesprekken voor klimaatprogramma Hotspot Tilburg

De gemeente Tilburg wil na de zomervakantie van 2008 een officieel startschot voor het klimaatprogramma geven. Om deelnemende partijen te ondersteunen in de concretiseringslag die hiervoor noodzakelijk is, organiseert de gemeente Tilburg in samenwerking met BuildDesk een aantal groepsgesprekken met

vertegenwoordigers van deze organisaties.

Een van de doelen van de gesprekken is het afstemmen van de wederzijdse wensen en belangen. Daarnaast worden ideeën uitgewisseld rondom de organisatorische aspecten van het klimaatprogramma. In oktober 2007 vond bij Interpolis de tweede miniconferentie plaats met als thema 'Klimaatverandering in de Regio'. Een groot aantal partijen gaf toen aan actief te willen deelnemen aan het verwezenlijken van de doelstelling 'Tilburg CO₂-neutraal in 2045'. Daarbij willen de partijen graag aan de slag gaan. In de volgende nieuwsbrief leest u hoe de gesprekken met deze partijen zijn verlopen!

In beweging komen en blijven!

Wim van Dijk van Klostermann Nederland BV schreef voor Hotspot Tilburg het artikel 'in beweging komen en blijven'. Met deze titel doelt Wim op de actuele stand van zaken van het Tilburgse Klimaatprogramma.

Op dit moment wordt namelijk hard gewerkt aan het mobiliseren van verschillende partijen op weg naar een gezamenlijke uitvoering van het klimaatprogramma. Over deze uitvoering zegt Wim: *“Dit vereist echte samenwerking, waarbij we in staat zijn ons eigen belang op de tweede plaats te zetten en allereerst te kiezen voor het gemeenschappelijke belang”*. Om het artikel van Wim

van Dijk te lezen klikt u [hier!](#)

Wim van Dijk is binnen 'Brancheorganisatie Uneto-VNI' tevens voorzitter van het MVO-platform en lid van de werkgroepen 'Energiebeleid' en 'Bouwen & klimaat' binnen Hotspot Tilburg.

Forum Hotspot Tilburg

Vorige maand werd de stelling geponereerd dat Tilburg met de juiste samenwerking ook wel CO2-neutraal Tilburg zou kunnen worden vóór 2025. Op de homepage van www.hotspottilburg.nl is hierop door veel mensen gestemd. Ongeveer 40% is van mening dat dit kan, 60% van de stemmers heeft de overtuiging dat dit niet mogelijk is.

De website gaf daarnaast de mogelijkheid om een inhoudelijke reactie te geven op deze stelling in het forum. Helaas is hiervan nog geen gebruik gemaakt. Via deze nieuwsbrief leggen we graag de bal bij u. Wij zijn op zoek naar interessante, prikkelende stellingen die onvermijdelijk tot reacties zullen leiden. U kunt uw verleidelijke stellingen sturen naar Jeroen Vanson ([e-mail](mailto:)). Bij voorbaat hartelijk dank!

Nog geen toegang tot het forum? Klik dan [hier!](#)

GGD gaat zich actief inzetten

Annemieke van der Zijden is manager van het Bureau Gezondheid, Milieu & Veiligheid van de GGD. Binnen het Tilburgse Klimaatprogramma is zij lid van het kernteam. De GGD wil zich actief inzetten voor de doelstellingen van het klimaatprogramma en dan met name op het thema gezondheid.

“Hierbij denken we onder andere aan participatie in onderzoek naar klimaatbestendigheid. Wat zijn de gevolgen voor de gezondheid van mensen bij grote hitte in de stad? Kunnen wij ons aanpassen aan een veranderend klimaat? Moeten er preventieve maatregelen genomen worden om bepaalde ziektes te voorkomen die samenhangen met bijvoorbeeld extreme warmte?” Ook bij het voorkomen van verdere klimaatverandering speelt gezondheid een rol. Zo hangt de kwaliteit van het binnenmilieu van gebouwen nauw samen met energiebesparende maatregelen.

De komende weken wordt bekeken welke concrete maatregelen genomen kunnen worden om het thema gezondheid de belangrijke rol te geven binnen het Tilburgse Klimaatprogramma die het verdient.

Warme truiendag

Op 15 februari 2008 deed de gemeente Tilburg samen met de woningcorporaties Tiwos, Wonen Breburg, TBV Wonen, 't Heem en adviesbureau BuildDesk mee aan de 'Warme Truiendag'. Deze landelijke actie is een initiatief van de Vereniging Klimaatverbond Nederland en Z@PP op Nederland 3.

Op de Warme Truiendag wordt de thermostaat thuis, op school of op kantoor een paar graden lager gezet en werknemers wordt gevraagd om die dag een warme trui aan te trekken. De verwarming één graad lager betekent al 7% minder energieverbruik en dus 7% minder CO₂-uitstoot.

Het initiatief werd bij alle deelnemers enthousiast omarmt. Marieke Moorman, wethouder Milieu van de gemeente Tilburg zegt hierover: *“De gemeente roept volgend jaar ook alle Tilburgse scholen en het bedrijfsleven op om dit goede initiatief te volgen. Het is namelijk een leuke manier om bij te dragen aan een stukje bewustwording.”*

Vorig jaar riep de vereniging Klimaatverbond Nederland voor het eerst scholen, gemeenten en provincies op om deel te nemen aan de Warme Truiendag. Dit jaar was de doelgroep verbreed: iedereen op school, op het werk en thuis kon deelnemen. Noteer 16 februari 2009 alvast in uw agenda om mee te doen aan de volgende Warme Truiendag! [Lees verder.](#)

Op de locatie Spinder (gelegen tussen Tilburg en Loon op Zand ten noorden van Tilburg) worden grote stromen groenafval verwerkt, wordt stortgas gewonnen, is een vergassingsinstallatie op de rioolwaterzuivering actief en worden diverse andere organische afvalstoffen verzameld. Dit alles is voor Essent Warmte en de gemeente Tilburg aanleiding geweest om een haalbaarheidsonderzoek te starten naar de mogelijkheid om een biomassacentrale te realiseren op Spinder.

De provincie Noord Brabant ondersteunt dit onderzoek dat duidelijkheid moet geven of er voldoende en efficiënte vormen van bio-energie kunnen worden geproduceerd. Daarbij kan gedacht worden aan energieproducten als groen gas, warmte en elektriciteit. Ook wordt gekeken of deze producten afgezet kunnen worden in de omgeving of in aanwezige netwerken. Verwacht wordt dat het onderzoek binnenkort zal worden afgerond. Meer hierover leest u in de volgende nieuwsbrief!

Meer windenergie helpt Noordpool wit te houden

Een groot windenergiepark op de Noordzee. Volgens het Wereld Natuur Fonds (WNF) is dat de enige manier om te bereiken dat 20 procent van het Nederlandse energieverbruik duurzaam is in 2020.

Die boodschap staat centraal in de campagne 'Draag bij aan een witte Noordpool' die woensdag 19 maart 2008 begon. Met deze actie maakt het WNF zich sterk voor de Noordpool, de grootste aaneengesloten wildernis op het noordelijk

halfmond dat ook het grootste landroofdier huisvest: de ijsbeer.

Uit onderzoek dat PanelWizard verrichtte in opdracht van het WNF blijkt dat een meerderheid van de Nederlanders bezorgd is over de situatie op de Noordpool. Nederlanders leggen bovendien verband tussen het gebruik van fossiele brandstoffen en het smelten van het ijs op de Noordpool. "Opmerkelijk is dat het overgrote deel van de Nederlanders duidelijk het directe verband ziet tussen de toestand van de Noordpool en het eigen energieverbruik. Dit leidt tot energiebesparing: het gemiddelde huishouden neemt vijf energiebesparende maatregelen", meldt het WNF. Mensen verwachten overigens ook ferme stappen van overheid en bedrijfsleven. Lees het [hele artikel](#).

Al Gore lanceert klimaatcampagne

Contact

Voor vragen en/of opmerkingen kunt u terecht bij de secretaris van Hotspot Tilburg Jeroen Vanson ([e-mail](#)). Indien gewenst kunt u zich via de secretaris tevens afmelden voor deze nieuwsbrief.

KLIMAAT

Nieuwsbrief Hotspot Tilburg nr. 4

Dit is de vierde nieuwsbrief in het kader van Hotspot Tilburg. In deze nieuwsbrief vindt u alle actuele informatie over Hotspot Tilburg maar ook gerelateerd nieuws en achtergronden.

Nieuw Tilburgs college

Nadat het Tilburgse college op 14 april viel, werd op 29 april een nieuw college vastgesteld. Het nieuwe college is op maandag 19 mei geïnstalleerd en bestaat uit zeven wethouders; Jan Hamming (PvdA), Hugo Backx (PvdA), Marieke Moorman (PvdA), Johan van den Hout (SP), Paul Huijgen (SP), Joost Möller (VVD) en Gon Mevis (GroenLinks).

Ondanks de val van het college zijn de (ambtelijke) voorbereidingen van het klimaatprogramma in de tussentijd gewoon doorgegaan. Marieke Moorman is ook in het nieuwe college wethouder van milieu en blijft tevens voorzitter

van het [Kernteam Klimaat Tilburg](#).

Groepsgesprekken klimaatprogramma Tilburg

Om samenwerking binnen het klimaatprogramma een stap verder te brengen zijn er in de week van 14 april een vijftal gespreksrondes georganiseerd. De thema's van de gesprekken waren: Gebouwde omgeving en energie-infrastructuur, Water in relatie tot adaptatie, Groen in relatie tot adaptatie (groene daken, bomen in de stad, groenstructuurplan), Gedragsbeïnvloeding / Draagvlak en Innovatieve ontwikkelingen bouwproces. De gesprekken vonden plaats in Villa Philharmonie aan de Oude Goirleseweg in Tilburg.

De deelnemers werden eerst geïnformeerd over de stand van zaken van het klimaatprogramma. Daarna werd ingegaan op het organisatiemodel van het klimaatprogramma dat hiernaast staat afgebeeld. Dit model geeft een mogelijke organisatievorm weer waarbij een aantal partijen een alliantie rondom een thema kunnen vormen, of zelf deelnemen aan de kern van de organisatie.

Vervolgens werd er een discussieronde gestart door een gesprekleider van BuildDesk. Hierin werden de motieven en doelen voor samenwerking besproken en de rollen die de diverse partijen in het netwerk (willen) spelen.

Tot slot vroeg Judith van Nuland, stagiaire bij de gemeente Tilburg, de deelnemers in het kader van haar afstudeeronderzoek naar hun ideeën rondom het afleggen van verantwoording naar elkaar. Een aantal gespreksgroepen hebben geleid tot het helder maken van concrete vervolgstappen. In andere gespreksgroepen bleken de doelen van de deelnemers te ver uiteen te lopen om tot verdere samenwerking te komen, maar werden er wel nieuwe verbanden gelegd. Uiteindelijk zijn de interviewrondes met een positief gevoel afgesloten.

Tilburgse aanpak heeft internationale aandacht

De wijze waarop we in Tilburg het nieuwe klimaatprogramma samen met lokale partijen ontwikkelen trekt ook

internationale aandacht. Begin april is deze aanpak op uitnodiging van de ICLEI-organisatie door Pieter Biemans gepresenteerd tijdens een congres in Rovigo (Italië).

Het congres was met name gericht op de kleine en middelgrote gemeenten. Gemeenten die voorop lopen op het gebied van klimaatbeleid was gevraagd om hun ervaringen te delen met anderen. Met name de samenwerking die de basis is voor het nieuwe klimaatprogramma heeft de interesse van de deelnemers getrokken. Ook heeft Pieter goede gesprekken kunnen voeren over bijvoorbeeld ervaringen in andere landen met betrekking tot gedragsverandering. Deze ervaringen blijken erg interessant te zijn voor Tilburg. Opvallend was dat veel gemeenten bezig zijn met het onderwerp adaptatie (aanpassen aan de effecten van de klimaatverandering). Het congres werd bezocht door zo'n 280 deelnemers uit heel Europa.

Tilburg en G27 werken duurzaam

Op 16 april vond de conferentie 'Naar een duurzame voorraad' plaats in de Talent Factory die in 's-Hertogenbosch. Tijdens deze conferentie heeft onder meer de gemeente Tilburg een aanbod gedaan aan de ministers Cramer, Van der Halder en Vogelaar in de vorm van acht duurzame speerpunten.

In de acht aangeboden speerpunten op het gebied van duurzaamheid beschrijven de G27 de projecten die zij de komende drie jaren uitvoeren voor CO2-besparing en kwaliteitsverbetering van de gebouwde leefomgeving. Ook hebben de gemeenten acht punten genoemd waar bij zij het rijk vragen hen concreet te ondersteunen.

De speerpunten behelzen onder meer het inkopen van duurzaam geproduceerd hout, het toepassen van de prestatiegerichte werkwijze voor duurzaam bouwen bij nieuwbouw van woningen en scholen, het participeren in het implementatieprogramma 'Naar een duurzame voorraad', het verstrekken van laagrentende leningen voor

particuliere woningeigenaren, het uitvoeren van pilots in het kader van 'Meer met Minder' en het beschikbaar stellen van menskracht voor regionale en landelijke expertpools. [Naar het persbericht.](#)

CO2-neutrale Spoorzone

Onlangs is een studie afgerond die de mogelijkheden heeft onderzocht om de Spoorzone in Tilburg duurzaam en CO₂-neutraal in te richten. De studie laat zien dat er volop kansen zijn om een duurzame inrichting mogelijk te maken. Kansen voor de bewoners en gebruikers (people), voor het milieu (planet) en voor de economie/exploitatie (profit).

De studie heeft zich in eerste instantie geconcentreerd op een gezamenlijke aanpak van de verontreiniging van het diepe grondwater, de waterhuishouding en het energiesysteem.

Centraal in deze aanpak staat de realisatie van een warmte-koude opslag (WKO) energiesysteem voor het hele Spoorzone gebied. Deze geïntegreerde aanpak maakt het mogelijk dat door het toepassen van een WKO infrastructuur tegelijk de verontreiniging van het diepe grondwater wordt aangepakt.

Gekeken is ook naar de bijdrage van de gecombineerde aanpak op de people (bewoners/gebruikers), planet (milieu) en profit (economie/exploitatie) aspecten. De aanwezigheid van koudelevering werkt comfortverhogend voor de bewoners en gebruikers van het gebied. Daarnaast wordt de CO₂-uitstoot aanzienlijk verminderd. Inzet van duurzaam geproduceerde elektriciteit maakt het mogelijk om de gebiedsontwikkeling uiteindelijk geheel of gedeeltelijk CO₂-neutraal te realiseren. Daarbij is gekeken naar de mogelijkheden voor het maken van groene elektriciteit zowel binnen als buiten het Spoorzone gebied. Een geïntegreerde aanpak verlaagt tevens de exploitatiekosten voor het hele gebied. Dit komt ten goede aan met name de toekomstig bewoners en gebruikers van het gebied.

Contact

Voor vragen en/of opmerkingen kunt u terecht bij de secretaris van Hotspot Tilburg Jeroen Vanson ([e-mail](#)). U kunt zich bij hem ook afmelden voor deze nieuwsbrief.

Nieuwsbrief Hotspot Tilburg nr. 5

Dit is de vijfde nieuwsbrief in het kader van Hotspot Tilburg. In deze nieuwsbrief vindt u alle actuele informatie over Hotspot Tilburg maar ook gerelateerd nieuws en achtergronden.

Vorderingen Klimaatprogramma

De gemeente schrijft in samenwerking met organisatieadviesbureau BuildDesk volop aan het klimaatprogramma. Hierin wordt de ambitie besproken – Tilburg klimaatneutraal en klimaatbestendig in 2045. Hieronder leest u de laatste stand van zaken rondom het klimaatprogramma.

In het programma wordt aandacht besteed aan de strategie, de organisatie en de communicatie rondom en binnen het programma. De uitgangspunten van het klimaatprogramma zijn de trias energetica en de trias klimatica.

De gemeente Tilburg wil de ambitie van het klimaatprogramma waarmaken door met een groot aantal partijen met verschillende achtergronden samen te werken. Voor de uitvoering van het Klimaatprogramma is samenwerking met partijen in de regio zelfs noodzakelijk. De manier waarop deze samenwerking het best kan worden ingericht, wordt op dit moment onderzocht. Gedacht wordt aan de oprichting van een vereniging met de naam Klimaatschap Tilburg. Momenteel werkt de gemeente in samenwerking met adviesbureau BuildDesk deze organisatievorm concreter uit. De gemeente Tilburg wil in ieder geval de basis leggen voor een structuur die niet afhankelijk is van de gemeente, maar waar de gemeente een partij is, net als de andere leden.

Website en nieuwsbrief in een nieuw jasje

De website www.hotspottilburg.nl en ook deze nieuwsbrief hebben een nieuwe 'look'. Met behulp van foto's gemaakt door fotografe Maartje Ansems is een nieuwe 'bovenbalk' gemaakt. Daarnaast is op de website een 'fotogalerij' geplaatst.

Hierop zijn vanaf vandaag met regelmaat nieuwe foto's te zien die verband hebben met het Klimaatprogramma Tilburg. Het gaat om beelden van bijvoorbeeld energiebesparende maatregelen, bronnen van duurzame energie maar ook natuurverschijnselen. Bij iedere foto is een korte beschrijving gegeven. Veel kijkplezier!

Meedenken over de Klimaatverklaring Tilburg

De organisaties die vorig jaar zijn uitgenodigd voor de tweede klimaatconferentie in Tilburg in het gebouw van Interpolis zijn begin juni aangeschreven om mee te denken over een Klimaatverklaring Tilburg. De organisaties die zijn benaderd hebben tijdens deze conferentie aangegeven mee te willen denken en werken aan een klimaatneutraal en klimaatbestendig Tilburg. Om deze betrokkenheid zichtbaar te maken is toen gesproken over het ondertekenen van een 'intentie' of 'klimaatverklaring'. Inmiddels zijn er een aantal reacties binnengekomen. Dit zal naar verwachting op

enkele kleine punten leiden tot aanpassing van de tekst. De verklaring wordt de partijen ter ondertekening voorgelegd tijdens een ceremonie op de slotconferentie in september / oktober van dit jaar.

Even voorstellen... Marieke Korst, MVO coördinator gemeente Tilburg

Sinds 1 mei 2008 ben ik bij de afdeling Ondernemerszaken aangesteld als MVO coördinator. De gemeente ziet het als haar taak om maatschappelijk verantwoord ondernemen (MVO) te stimuleren bij het Tilburgse bedrijfsleven. Wij verstaan onder MVO dat ondernemers in hun bedrijfsvoering vrijwillig en voortdurend streven naar een balans tussen een gezond bedrijfsrendement (profit), een beter milieu (planet) en meer welzijn van de medewerkers en de maatschappij (people). Hierbij is natuurlijk ook van belang dat we als gemeentelijke organisatie zelf het goede voorbeeld (blijven) geven.

Overlappen met de wensen en doelstellingen van het Klimaatprogramma zijn er volop. Graag sluiten we vanuit Ondernemerszaken aan bij de uitvoering van het Klimaatprogramma. Om samen met het bedrijfsleven te bekijken hoe bedrijven kunnen bijdragen aan bijvoorbeeld een CO2-neutrale stad. Want alleen met de innovatiekracht en creativiteit van het Tilburgse bedrijfsleven is er een succesvol eindresultaat mogelijk.

Nieuwe MVO-prijs

Op 2 juli 2008 is het startschot gegeven voor de eerste MVO-prijs in Brabant. De MVO-prijs wil maatschappelijk verantwoord ondernemen stimuleren binnen het bedrijfsleven in Brabant, beginnend in Tilburg. Op www.mvoprijs.nl vinden kandidaten informatie hoe mee te dingen naar de MVO-prijs. Ondernemers in Tilburg kunnen zich tot 15 september 2008 opgeven. De uitreiking vindt plaats op 23 oktober 2008 in het Willem II stadion. [Lees verder.](#)

Publieksactie: stimuleren van energiebesparing

Hoewel de gemeente veel doet op het gebied van duurzaamheid, weten veel inwoners daar nog weinig van. De gemeente vindt het belangrijk dat de inwoners op een positieve manier betrokken worden en zelfs meehelpen de duurzaamheidsambities van de stad te bereiken. Bijvoorbeeld door hen korting te geven als ze zich actief inzetten voor het milieu. Om de CO₂-uitstoot per burger te verminderen is voor de komende vier jaar een publieksactie opgezet. [Lees verder.](#)

Milieuzone aangescherpt

De Tilburgse binnenstad is sinds 1 september 2007 alleen bereikbaar voor schone vrachtwagens. De invoering van de 'milieuzone' is één van de maatregelen die moeten leiden tot een betere luchtkwaliteit. Tot 1 juli 2008 gold een soepel overgangsbeleid. Dit was nodig omdat sommige ondernemers meer tijd nodig hadden om hun wagenpark te verschonen. Per 1 juli kan een vuile vrachtauto nog maximaal 12 dagen per jaar de milieuzone in.

Er mogen alleen nog maar vrachtwagens rijden die voldoen aan de nieuwste Europese normen van uitstoot van vervuilende stoffen en moeten oude vrachtwagens worden voorzien van een roetfilter. Vrachtwagens ouder dan 10 jaar mogen helemaal niet meer rijden binnen de milieuzone. Deze regels gelden in Eindhoven, Breda, 's-Hertogenbosch en Tilburg. De milieuzone staat niet op zichzelf. Met het bedrijfsleven wordt ook samengewerkt aan verbetering van de bevoorrading van de stad (bevoorradingagenda) door bundeling van goederenstromen en door een betere doorstroming van het vrachtverkeer. Dit leidt niet alleen tot economische voordelen (snel de stad in en uit) maar ook tot schonere lucht en vermindering van CO₂-uitstoot

als gevolg van minder kilometers.

Stadsverwarming in de toekomst

Wat is de huidige status van de stadsverwarming in Tilburg? Functioneert het nog steeds goed en voldoet het aan onze (toekomstige) eisen op het gebied van duurzame energie? Adviesbureau CE Delft voerde een onderzoek uit om deze en andere vragen te kunnen beantwoorden. [Lees verder.](#)

Contact

Voor vragen en/of opmerkingen kunt u terecht bij de secretaris van Hotspot Tilburg Jeroen Vanson ([e-mail](#)). U kunt zich bij hem ook afmelden voor deze nieuwsbrief.

KLIMAAT

Nieuwsbrief Hotspot Tilburg nr. 6

Dit is de zesde nieuwsbrief in het kader van Hotspot Tilburg. In deze nieuwsbrief vindt u alle actuele informatie over Hotspot Tilburg maar ook gerelateerd nieuws en achtergronden.

Alliantietrekkers

Inmiddels zijn er acht allianties benoemd in het Klimaatprogramma dat nu bijna gereed is. Klimaatallianties bestaan uit diverse partijen vanuit zowel overheid als bedrijfsleven, die samenwerken aan en in projecten rondom een bepaald thema. In het klimaatprogramma zijn de volgende allianties beschreven: Gemeenschappelijk Duurzaam Energie Diensten Bedrijf, Convenant Huursector, Gezondheid en Klimaatverandering, Water en Klimaatverandering, Gedragsverandering, Klimaat en Ruimtelijke Ordening, Duurzame Bedrijventerreinen en Bedrijven, gemeentelijke Gebouwen en Installaties en Vervoer. Inmiddels is er voor elke specifieke alliantie ook een 'trekker' bekend. Dit is een persoon die een organisatie vertegenwoordigt en die een coördinerende en trekkende rol gaat vervullen binnen de alliantie. In oktober komen deze trekkers samen om afspraken met elkaar te maken over hoe zij de alliantie op willen gaan zetten. Zaken die aan bod zullen komen zijn onder andere structuur van de alliantie, managementprocessen in de alliantie, verantwoordingsstructuren en de benodigde middelen.

Energiezuinig bouwproject in de Piushaven

In de Piushaven wordt een bouwproject uitgevoerd met een energieconcept dat 70 procent minder CO2 uitstoot dan bestaande systemen. In totaal worden 264 nieuwbouwwoningen en appartementen en tien bedrijvenpanden uitgerust met een energiezuinig ventilatiesysteem. In warme en koude lucht en warm tapwater wordt voorzien door een warmtepomp en een mini-WKK; een soort HR-ketel die naast warmte ook elektriciteit opwekt. Lees meer [over dit](#)

project.

Nieuwe foto's op de fotogalerij

De fotogalerij op www.hotspottilburg.nl is voorzien van nieuwe foto's. Deze foto's zijn gemaakt door fotografe Maartje Ansems en gerelateerd aan het Klimaatprogramma Tilburg. Bij iedere foto is een korte beschrijving gegeven.

Veel kijkplezier!

Vossenberg West II. Op weg naar een Duurzaam Energiesysteem

In het noordwesten van Tilburg wordt het laatste deel van bedrijventerrein Vossenberg West II ontwikkeld. Hier vestigen zich grootschalige en gemengde industriële bedrijven, transportbedrijven en logistieke dienstverleners. Een belangrijke doelstelling bij de ontwikkeling van dit nieuwe terrein is de realisatie van een duurzaam energiesysteem. Een systeem dat past in de doelstelling van het nieuwe klimaatprogramma van Tilburg dat nu bijna gereed is. Om te komen tot een 'CO2-neutraal' bedrijventerrein wordt een prijsvraag uitgezet. [Lees verder.](#)

Verantwoording binnen het Klimaatprogramma. Een kwestie van goed regelen.

Judith van Nuland, student Organisatiewetenschappen aan de UvT deed de afgelopen maanden onderzoek naar de voorkeuren voor interne verantwoording van de betrokkenen binnen het klimaatprogramma. In juni rondde Judith haar

onderzoek af. De onderzoeksvraag was: aan wie wil je verantwoording afleggen, waarover dan en hoe wil je dat dan doen? Er waren nogal wat verschillen. De publieke sector had voorkeur voor een grote hoeveelheid verantwoordingsrelaties. De private sector bleek een sterkere voorkeur te hebben voor formele relaties en de non-profit sector meer voor informele relaties. Tenslotte pleitten de organisaties uit de non-profit sector voor een gezamenlijke verantwoording (op alliantieniveau). Als de verantwoordingslijnen niet goed op elkaar worden afgestemd, ontstaan er conflicten. Judith geeft in haar onderzoek helder aan waarop gelet moet worden bij de oprichting van het Klimaatschap. Zowel de volledige scriptie van Judith van Nuland als de samenvatting in het Nederlands zijn te vinden onder [deze link](#).

Roze kermis is groen

Onlangs heeft de Tilburgse kermis weer plaatsgevonden. De grootste kermis van de Benelux telde ook dit jaar weer bijna 1 miljoen bezoekers. Om een kermis van dit formaat mogelijk te maken is heel veel elektriciteit nodig. Denk aan licht, geluid en het in beweging zetten van alle attracties. In de afgelopen jaren werd er op de Kermis zo'n 350.000 kWh aan elektriciteit verbruikt. Dat is gelijk aan het gemiddelde energieverbruik per jaar van zo'n 100 à 120 huishoudens. Een paar jaar geleden is besloten om de kermis zo veel mogelijk op groene stroom te laten draaien. Groene stroom is elektriciteit opgewekt uit duurzame energiebronnen en betekent aanzienlijk minder CO2 uitstoot. Tilburg heeft dus niet alleen de grootste kermis van de Benelux, maar ook de groenste. Hoewel je dat op roze maandag niet zou denken.

Groenstructuurplan en klimaat

Klimaatbeleid speelt ook bij ruimtelijke ontwikkeling een belangrijke rol. Steden van de toekomst moeten voorbereid zijn op hitte- en wateroverlast. Daarom moeten gemeenten strategieën bedenken om zich aan te passen aan klimaatverandering. Omdat het Groenstructuurplan (1992) en het Groenstructuurplan+ (1998) zijn verouderd, wordt momenteel hard gewerkt aan de herziening; het Groenstructuurplan 2009. Het Groenstructuurplan geeft een lange termijn visie op de openbare groene ruimte binnen de gemeente Tilburg. Vaak is groen de restpost in ontwikkelingsplannen, terwijl groen juist aan de 'voorkant' van een planproces al een belangrijke factor moet zijn. In het nieuwe groenstructuurplan is ruimte voor het realiseren van een groenstructuur in Tilburg, die bijdraagt aan het verminderen van de wateroverlast en hitteproblematiek onder invloed van klimaatverandering. Zo wordt voor Tilburg een hittekaart opgesteld, waarin wordt weergegeven waar de grootste risico's van verhitting optreden. Ook wordt een toolkit ontwikkeld voor groen- en waterbeheerders waarin wordt ingegaan op de mogelijkheden voor vergroening en de effecten daarvan op temperatuurregulatie en waterafvang.

Contact

Voor vragen en/of opmerkingen kunt u terecht bij de secretaris van Hotspot Tilburg Jeroen Vanson ([e-mail](#)). U kunt zich bij hem ook afmelden voor deze nieuwsbrief.

KLIMAAT

Nieuwsbrief Hotspot Tilburg nr. 7

Dit is de zevende nieuwsbrief in het kader van Hotspot Tilburg. In deze nieuwsbrief vindt u alle actuele informatie over Hotspot Tilburg maar ook gerelateerd nieuws en achtergronden.

Minister Cramer naar Tilburg

Op maandag 22 september 2008 komt Minister Cramer voor een werkbezoek naar Tilburg. Een deel van haar bezoek heeft betrekking op het klimaatbeleid van de gemeente Tilburg. Er wordt vooral veel aandacht geschonken aan de manier waarop lokale partners willen samenwerken. Verschillende allianties en projecten worden aan de minister gepresenteerd.

Gemeente Tilburg zet duurzaamheidsbeleid voort met LED-straatverlichting

De Gemeente Tilburg en Philips hebben hun samenwerking verder uitgebreid met de nieuwste Philips innovatie op het gebied van LED-straatverlichting: de UrbanLine. Deze nieuwe vorm van verlichting is deze week op het fietspad langs de Ringbaan West, tussen de Tongerlose Hoefstraat en de Hasseltrotonde, geïnstalleerd.

Wethouder Johan van den Hout (verkeer en vervoer): "Voorheen was het fietspad niet verlicht. Veel fietsers vonden het fietspad te donker en voelden zich er niet veilig. Dat hebben we nu opgelost. Bovendien hebben we gezorgd voor energiezuinige verlichting. De verlichting die nu is aangebracht zorgt voor zowel een energiebesparing van bijna 30% als voor minder lichtvervuiling en lichthinder. Ook heeft de verlichting een langere levensduur, namelijk 60.000 uur. Normale verlichting heeft 16.000 branduren, dus dit is een grote verbetering." [Lees verder.](#)

Klimaatverandering zet in Nederland stevig door

De opwarming in Nederland gaat veel sneller dan elders op de wereld. In De Bilt is de temperatuur tegenwoordig zo'n anderhalve graad hoger dan in 1950. Dat is twee keer zoveel dan de gemiddelde temperatuur in de wereld. Uit onderzoek door het KNMI blijkt dat de snellere opwarming van de aarde waarschijnlijk niet veroorzaakt wordt door natuurlijke schommelingen. Het gebied dat sneller opwarmt strekt zich uit over een groot deel van Europa. Dat is één van de conclusies in de "Toestand van het klimaat in Nederland 2008", het nieuwste KNMI klimaatrapport in een serie die om de vijf jaar verschijnt. [Lees verder](#) of download het gehele [rapport](#).

Hoe hot zal de soep in Tilburg worden gegeten?

Dit is de titel van een column geschreven voor Hotspot Tilburg door Toon Bullens. Toon is Manager Coöperatieve Verzekeringen en Innovatie bij Interpolis en één van de lokale meedenkers voor het Klimaatprogramma en de samenwerking daaromheen. Het artikel geeft een stukje geschiedenis en een stakeholderperspectief weer, kennisdelen is het hoofdingrediënt van de soep.

[Naar de column!](#)

Cradle to cradle ondersteuning met kantoor EPEA Nederland

EPEA Internationale Umweltforschung GmbH, het cradle to cradle-onderzoeksinstituut van Michael Braungart, opent een kantoor in Venlo om ondersteuning te bieden aan ondernemingen die met het Cradle to Cradle concept aan de slag willen gaan. EPEA Nederland geeft samen met Evoke (ww.2evoke.eu) uitvoering aan een samenwerking met erkende Cradle to Cradle adviesbureaus, zoals Beco, IMSA en Search. [Lees verder](#).

Botulisme en blauwalgen geconstateerd in Tilburg

De kwaliteit van het Nederlandse watersysteem gaat achteruit door temperatuurstijgingen. Botulisme en Blauwalgen zijn voorbeelden van de risico's die klimaatverandering met zich meebrengt. Waterschappen voeren daarom voortdurend onderzoeken uit naar de kwaliteit van het water (vijvers, waterplassen, beken) in het te beheren gebied. Zo onderzoekt waterschap De Dommel regelmatig de kwaliteit van het open water in een deel van Tilburg. Daarbij is onlangs in de gemeentelijke vijver aan de Troelstrastraat (bij station Tilburg West) de bacterie Botulisme aangetroffen en zijn er blauwalgen in de vijver aangetroffen. Ook in de vijver aan de Vijverlaan is Blauwalg geconstateerd. In die vijver is de botulismebacterie niet aangetroffen.

In warme zomers is Botulisme bijna onontkoombaar. Botulisme is niet te bestrijden. Wanneer de temperaturen lager worden, wordt de bacterie minder actief en verdwijnt het risico op besmetting. Botulisme is een ziekte die voornamelijk onder watervogels slachtoffers maakt.

Blauwalgen kunnen bij warm weer in het water ontstaan. De blauwalgen verdwijnen vanzelf uit het water als de temperatuur daalt. Het water wordt dan weer helder. Dat kan enkele weken duren. Contact met oppervlaktewater waarin de blauwalgen voorkomen kan leiden tot huidirritatie, zoals jeuk en rode vlekken. Als mensen of dieren het water via de mond binnen krijgen kan het maag- en darmklachten

Contact

Voor vragen en/of opmerkingen kunt u terecht bij de secretaris van Hotspot Tilburg: Jeroen Vanson ([e-mail](#)). U kunt zich bij hem ook afmelden voor deze nieuwsbrief.

KLIMAAT

Nieuwsbrief Hotspot Tilburg nr. 8

Alweer de achtste nieuwsbrief in het kader van Hotspot Tilburg. In deze nieuwsbrief vindt u alle actuele informatie over Hotspot Tilburg maar ook gerelateerd nieuws en achtergronden.

Videocamera's controleren vrachtverkeer in milieuzone

Eind september heeft een kentekenonderzoek plaatsgevonden in de milieuzone. Op de invalswegen vanaf de ringbanen en de toegangswegen van de milieuzone stonden videocamera's die kentekens registreerden. De snelheid van een voertuig werd niet vastgelegd. Het kentekenonderzoek spitst zich toe op vrachtverkeer.

Aan de hand van de video-opnames is de hoeveelheid (vracht)verkeer na te gaan. Vervolgens wordt via de kentekenregistratie de euronorm bepaald die bij een kenteken van een vrachtwagen hoort. De euronorm zegt iets over de hoeveelheid schadelijke stoffen die de motor uitstoot. Hoe hoger de norm, hoe schoner de vrachtwagen. "Omdat het onderzoek gedurende een week is uitgevoerd, geeft het een nauwkeurig en betrouwbaar beeld van het soort en de hoeveelheid verkeer op de verschillende wegen," aldus Marieke Moorman, wethouder milieu. [Lees verder.](#)

LED's go green!!

Tilburg werkt hard aan nieuwe openbare verlichting. Zo zijn er onlangs 28 nieuwe LED-lantaarnpalen geplaatst. LED-verlichting is een hot item en Tilburg past graag nieuwe duurzame technieken toe. Daarom start Philips op 28 oktober de 'LED's go green'-tour in Tilburg. De 'LED's go green'-tour heeft als doel het profileren van duurzame gemeenten in Nederland en het inzichtelijk maken van de voordelen van openbare LED-verlichting. Phillips beoogt hiermee vooral wethouders en beheerders van openbare werken te bereiken.

De onderwerpen die aan bod komen zijn bijvoorbeeld de (on)mogelijkheden van LED-verlichting, wit licht in relatie tot veiligheid, ongevallen en leefbaarheid en energiemanagement. Op 28 oktober start officieel het LED-project Ringbaan West en worden ook een aantal nieuwe ontwikkelingen in de stad getoond. Het is de bedoeling om een bustour langs diverse projecten in Tilburg te maken. De ideeën om een dergelijke samenwerkingsproject rondom openbare LED-verlichting te realiseren, zijn ontstaan bij de stichting Natuur en Milieu en de Brabantse Milieufederatie. Zij hebben de eerste contacten tussen Phillips en de gemeente Tilburg verzorgd en legden de basis voor de Phillips 'LED's go green'-tour.

Energieconvenant, partijen nemen CO2-neutraal als uitgangspunt

Het energieconvenant staat voor de overeenkomst die de Tilburgse woningcorporaties WonenBreborg, TBV Wonen, TIWOS, 't Heem en de gemeente Tilburg samen hebben ondertekend. Alle partijen geven aan energiebesparing in de bestaande en nieuwe woningvoorraad in Tilburg te realiseren.

Onlangs hebben alle deelnemende partijen zich geconformeerd aan de CO2-neutrale ambitie. Dat wil zeggen dat de partijen ernaar streven om de woningvoorraad CO2-neutraal te krijgen. Zij zullen het invoeren van energiebesparingsmaatregelen zoals opgenomen in het convenant voortzetten. De energievraag die uiteindelijk rest, zal door duurzame energiebronnen worden geleverd. Zo komt Tilburg als CO2-neutrale stad weer een stap dichterbij.

Minister Cramer bezoekt Tilburg

Op maandag 22 september bracht Jacqueline Cramer, minister van VROM, een bezoek aan Tilburg. Met haar 'klimaatbus' arriveerde ze om iets over twee bij het hoofdkantoor van Interpolis aan de Spoorlaan.

Cramer maakte een korte tour door West-Brabant. In de ochtend werd ze al in Roosendaal ontvangen en s'-middags was Tilburg aan de beurt. De minister liet zich vergezellen door een aantal bestuurders en beleidsmedewerkers uit andere gemeenten in Nederland. De minister werd in het Interpoliskantoor bijgepraat over het Tilburgse klimaatbeleid en de gemeentelijke plannen voor een duurzame ontwikkeling van de Spoorzone.

Marieke Moorman, wethouder Milieu: "Ik vond het prettig om de minister in zo'n informele setting te kunnen bijpraten over waar wij hier mee bezig zijn. Je merkt dat Jacqueline echt in de materie zit. Haar

<p>opmerking dat Tilburg innovatief bezig is en met haar beleid voorop loopt in Nederland, is voor mij weer een bevestiging dat wij goed bezig zijn en op de ingeslagen weg verder moeten gaan".</p>	
--	--

Subsidieaanvraag Concerto	
----------------------------------	--

<p>De gemeente Tilburg heeft samen met de ontwikkelaars voor de deellocaties Lochtstraat en Uitgeverij Zwijzen een subsidieaanvraag ingediend bij de Europese Unie voor een vernieuwend concept op het gebied van duurzame energie. De EU heeft hiervoor het zogenaamde Concerto-programma in het leven geroepen waarin Europese gemeenten opgeroepen worden innovatieve projecten te ontwikkelen en kennis en ervaring te delen met andere steden en kennisinstellingen in Europa. Bureau Kema BV uit Arnhem bereidt de aanvraag voor samen met adviseur BuildDesk. Er wordt samenwerking gezocht met universiteiten in Londen en München.</p> <p>Komend voorjaar neemt de EU een besluit op de aanvraag. De aanvraag gaat uit van een concept waarmee de CO2-uitstoot met 60 tot 70% wordt teruggedrongen, ondermeer door inzet van WKO, zonnepanelen en mogelijk windenergie.</p>	
--	--

Schone afvalwagens in Tilburg en Breda	
---	--

De gemeenten Tilburg en Breda tekenden op vrijdag 19 september een overeenkomst voor de aanschaf van milieuvriendelijke vuilniswagens. Bij de ondertekening waren verschillende leveranciers aanwezig. Zij zullen zorgen voor de levering van chassis, opbouw en belading van de milieuvriendelijke wagens. De gemeenten hebben eisen en wensen opgesteld op het gebied van maatschappelijk verantwoord ondernemen. Aan de hand daarvan zijn de leveranciers geselecteerd.

In maart besloten Tilburg en Breda om gezamenlijk aan te besteden. Het BAT (Brabants Afval Team) en de Afvalservice gemeente Breda wisselen al jaren kennis uit. Beide hebben een geavanceerd wagenpark: zo rijdt er in Tilburg een vuilniswagen op aardgas. De schone wagens passen binnen het vooruitstrevende milieubeleid van de gemeente Tilburg. Onderdeel van dat beleid is bijvoorbeeld ook de milieuzone. De zone is één van de maatregelen uit het Tilburgse luchtkwaliteitplan die de gemeente neemt om de luchtkwaliteit in de stad te verbeteren. De zone laat alleen schone vrachtauto's toe in de binnenstad. Dit draagt bij aan een beter leefklimaat. Het eigen wagenpark moet natuurlijk ook aan de normen van de milieuzone voldoen.

Contact

Voor vragen en/of opmerkingen kunt u terecht bij de secretaris van Hotspot Tilburg: Jeroen Vanson ([e-mail](#)). U kunt zich bij hem ook afmelden voor deze nieuwsbrief.

KLIMAAT

Nieuwsbrief Hotspot Tilburg nr. 9

Dit is de negende nieuwsbrief in het kader van Hotspot Tilburg. In deze nieuwsbrief vindt u alle actuele informatie over Hotspot Tilburg maar ook gerelateerd nieuws en achtergronden.

CLZ Tilburg B.V. wint MVO-Prijs 2008

CZL Tilburg B.V. is uitgeroepen tot winnaar van de MVO-prijs Tilburg 2008. Dit is de eerste Tilburgse prijs voor de beste maatschappelijk verantwoorde onderneming. Andere genomineerden waren 'International Tape Company BV, team Cartoseal' en 'Verbouwshop'.

De vakjury prees de finalisten als goede voorbeelden voor alle Tilburgse ondernemers. Over CZL Tilburg B.V. zei de jury dat het bedrijf zich onderscheidt door in een moeilijke markt (business-to-business) met betrokken personeel in te zetten op milieuwinst door het bieden van nieuwe oplossingen aan de klanten. Daarnaast was de jury onder de indruk van de grote betrokkenheid van de medewerkers bij het bedrijf.

De vakjury bestond uit Gerard de Groot, directeur Instituut voor Ontwikkelingsvraagstukken van de Universiteit van Tilburg, Loet Visschers, hoofd programma management Provincie Brabant en Sjef Langeveld, voormalig directeur van Both ENDS, organisatie voor duurzame ontwikkeling. [Lees verder.](#)

Klimaatverklaring

De definitieve klimaatverklaring is gereed. Volgende week ontvangen de deelnemers van eerdere klimaatconferenties en andere partijen die interesse hebben getoond in de ontwikkeling van het lokale klimaatbeleid deze verklaring. De officiële, feestelijke ondertekening van de "Klimaatverklaring Tilburg" is gepland tijdens de derde lokale

klimaatconferentie eind januari 2009.

Met de 'Klimaatverklaring Tilburg' spreken lokale partijen uit gezamenlijk de wens te hebben om klimaatveranderingen tegen te gaan en tijdig te leren omgaan met de lokale gevolgen van klimaatverandering. Gezamenlijk kan meer bereikt worden en kunnen economische kansen beter benut worden. Door het onderschrijven van de verklaring bundelen lokale partijen hun krachten. Ze spreken daarmee uit de ontwikkeling van hun eigen bedrijf of instelling te willen versterken door samen met anderen te streven naar een CO₂- en klimaatneutrale regio in 2045.

Groen dak op de bestuursvleugel

De bestuursvleugel van stadskantoor 1 van de gemeente Tilburg krijgt een groen dak. Dit heeft het college van Burgemeester en Wethouders onlangs besloten. Het groene dak zal bestaan uit een sedumvegetatie. Dat is een dakbedekking die uit mossen bestaat en dus relatief weinig weegt. Een normale dakconstructie kan deze ballast makkelijk aan.

Het groene dak op de bestuursvleugel dient als voorbeeldfunctie. De gemeente Tilburg wil groene daken in de stad bevorderen. Momenteel denkt het college na over het opzetten van een stimuleringsfonds.

De gemeente Utrechtse Heuvelrug bezocht Tilburg

Omdat de gemeente Utrechtse Heuvelrug meer wilde weten over Duurzaam Bouwen bezochten zij vrijdag 24 oktober de gemeente Tilburg. Vanuit de gemeente Utrechtse Heuvelrug waren beleidsmedewerkers, projectleiders, de wethouder Milieu, mensen van de woningcorporaties en enkele externe adviseurs aanwezig. Zij kregen uitleg over hoe de gemeente Tilburg partijen in de stad betreft om projecten van de grond te krijgen en ambities te realiseren. Dit

gebeurt reeds in het energieconvenant en is een van de belangrijkste doelstellingen in het klimaatprogramma.

De bezoekers hebben na een tweetal presentaties twee projecten bezocht. Het allergeenarme wooncomplex in de Blaak - waar de projectontwikkelaar zelf uitleg heeft gegeven - en het omvangrijke project DE Wijk (DE Wijk bestaat uit 4 deelprojecten: Witbrant West, Witbrant Oost, Koolhoven West, Koolhoven Oost in de Reeshof). Duurzaamheid heeft hier een belangrijke rol gespeeld in de planontwikkeling. Met name water en energie zijn hier belangrijke thema's geweest .

De gasten hebben het bezoek als zeer leerzaam ervaren. Beleidsmedewerker Milieu, Marietje van Eeghen: "Het is inspirerend te horen hoe jullie in Tilburg de samenwerking tussen de partijen opzoeken en je nek uitsteken om problemen aan te pakken."

"LED's go green"-event in Tilburg

Op dinsdag 28 oktober vond het "LED's go green"-event in Tilburg plaats. Dit was de aftrap voor de "LED's go green"-tour van Phillips. Deze tour heeft als doel het profileren van duurzame gemeenten in Nederland en het inzichtelijk maken van de voordelen van openbare LED-verlichting.

Het event trok ruim zestig belangstellenden, met name ambtenaren uit de hele regio. Zij waren gekomen op uitnodiging van de gemeente Tilburg en Philips om kennis te maken met 'de nieuwste innovaties op het gebied van duurzame openbare

verlichting'. [Lees verder.](#)

Contact

Voor vragen en/of opmerkingen kunt u terecht bij de secretaris van Hotspot Tilburg: Jeroen Vanson ([e-mail](#)). U kunt zich bij hem ook afmelden voor deze nieuwsbrief.

KLIMAAT

Nieuwsbrief Hotspot Tilburg nr. 10

Dit is de tiende nieuwsbrief in het kader van Hotspot Tilburg. In deze nieuwsbrief vindt u alle actuele informatie over Hotspot Tilburg maar ook gerelateerd nieuws en achtergronden.

Intentieverklaring Windenergie op Vossenberg

Op 3 november 2008 tekenden FUJIFILM, BORT (bedrijvenoverleg regio Tilburg) en de gemeente Tilburg een intentieovereenkomst voor de plaatsing van windmolens op bedrijventerrein Vossenberg. FUJIFILM heeft het proces voor de realisatie van de eerste turbines op haar terrein inmiddels in gang gezet. Daarnaast worden de mogelijke andere locaties op Vossenberg verder in kaart gebracht en voorbereid. De windmolens leveren de eerste groene stroom op Vossenberg naar verwachting in 2011. [Lees verder.](#)

Op de foto van links naar rechts Marieke Moorman (wethouder milieu), Peter Struik, (president FUJIFILM Manufacturing Europe) en Bart van der Pant (bestuurslid BORT).

Het A-team komt eraan!

Vanaf half januari 2009 start een nieuwe service op maat voor alle huishoudens in Tilburg onder de naam: het A-team. Het A-team geeft gratis advies over energiebesparing, woninginbraak, gezond wonen en brandveiligheid. Het doel is gezond, veilig en zuinig wonen. Het A-team kan tegen een laag tarief ook noodzakelijke aanpassingen verrichten.

De A van A-team staat voor Advies en Aanpakken. Het is een advies van de gemeente Tilburg in samenwerking met de Politie, Brandweer, GGD en de Diamantgroep. Vanaf 15 januari kan men via telefoonnummer 013-464 11 20 of via mail ateam@woonadviesteam.nl een afspraak maken met een van de adviseurs van het A-team. Het huidige Energieteam stopt dan en gaat over in het A-team.

BouwGame voor gemeenteambtenaren

Al jaren is Tilburg actief op het gebied van duurzaam bouwen en ook zijn er al een groot aantal duurzame Bouwprojecten verwezenlijkt. Toch blijft het realiseren van duurzame ambities in het bouwproces moeizaam. Nog te vaak worden duurzame doelstellingen in het traditionele proces als eerste geschrapt. De Stichting BouwGame gaf de gemeente Tilburg de gelegenheid om eens te ruiken aan wat een BouwGame kan doen om samenwerking in de keten verder te stimuleren en de bouw duurzamer te maken. [Lees verder.](#)

Op de foto van links naar rechts: Ludo Hermans, stedenbouwkundige; Therese Mol, projectleider Piushaven; Wim Slood, projectleider Kanaalzicht; Gert van den Elsen, beleidsmedewerker Milieu.

College stelt klimaatprogramma vast

Een slimme overheid is op de toekomst voorbereid!

Het college van burgemeester en wethouders heeft dinsdag 11 november 2008 het Klimaatprogramma Tilburg 2009-2012 vastgesteld. Begin 2009 neemt de raad nog een definitief besluit. Tot nu toe heeft Tilburg al een actief energiebeleid gevoerd. Er was daarbij vooral veel aandacht voor het verminderen van het energieverbruik. Het huidige klimaatbeleid gaat nog een stap verder en besteedt ook aandacht aan de effecten van klimaatverandering op lokaal niveau.

Een veelgehoorde vraag in dit verband is of het klimaat wel een onderwerp is waarmee een gemeente zich moet bezighouden? Het college zegt daarop volmondig 'ja'. Marieke Moorman, wethouder Milieu: "Het klimaat verandert in snel tempo; natte winters, hete zomers, de fossiele energiebronnen worden steeds schaarser. Een slimme overheid moet op die veranderingen zijn voorbereid," aldus Marieke Moorman. "De tijd is er rijp voor. Met dit meerjarig klimaatprogramma vatten wij de koe bij de horens. Zo letten wij bij het ontwerp van nieuwe woonwijken en bedrijventerreinen op betere isolatie en alternatieve energie, bedenken wij (opvang)plannen over hoe om te gaan met de grotere hoeveelheden regenwater of houden bij de aanplant van bomen steeds meer rekening met hun schaduwrijkheid." [Lees verder.](#)

Tilburg krijgt een eigen Klimaatbureau

Tilburg moet een eigen Klimaatbureau krijgen, waarin allerlei organisaties intensief samenwerken om de gemeente in 2045 'klimaatneutraal' te krijgen. Het voorstel voor het Klimaatbureau staat in het Klimaatprogramma 2009-2012, dat het Tilburgse college half november heeft vastgesteld.

Tijdens de slotconferentie, eind januari 2009, wordt het definitieve klimaatprogramma gepresenteerd aan een groot aantal betrokkenen. [Lees verder.](#)

Ontwerp Passief Huis BAM en Volker-Wessels

Het principe van een Passief Huis is: zorg voor een stabiel en gezond binnenklimaat. Dus gelijkmatige temperaturen, gezonde luchtcondities (zuurstofrijk en minimale aanwezigheid van stikstof- en andere oxiden, juist vochtgehalte). Dat kan makkelijk bereikt worden door de schil van het gebouw optimaal te isoleren. Dus vijf tot zes maal beter dan het bouwbesluit! En ook volledig dichte ramen en deuren om alle ongewenste ventilatie (tocht) helemaal te voorkomen. Door die superisolatie blijft de temperatuur constant (zomer èn winter). Wat er in zit, kan er niet uit.

De benodigde verse ventilatielucht wordt via een gebalanceerd (eventueel volledig geconditioneerd) systeem aangevoerd. Daarbij wordt de warmte van de verbruikte lucht voor meer dan 90% teruggewonnen door overdracht aan de verse lucht. Dan heb je nog maar heel weinig bij te verwarmen! [Lees verder.](#)

Gemeente Tilburg beloont goede energie-besparingsideeën

Subsidie Energie-Idee start 1 december

Vanaf 1 december 2008 is er een speciaal subsidiepotje voor Tilburgers en verenigingen met goede energiebesparende ideeën. In totaal is er vijftigduizend euro beschikbaar. Er kan veel maar het idee moet wel verder gaan dan alleen persoonlijk voordeel en een positieve uitstraling naar buiten toe hebben.

De subsidie kan worden aangevraagd bij de gemeente Tilburg. Voor de uitvoering is maximaal tweeduizend euro per persoon of per idee beschikbaar.

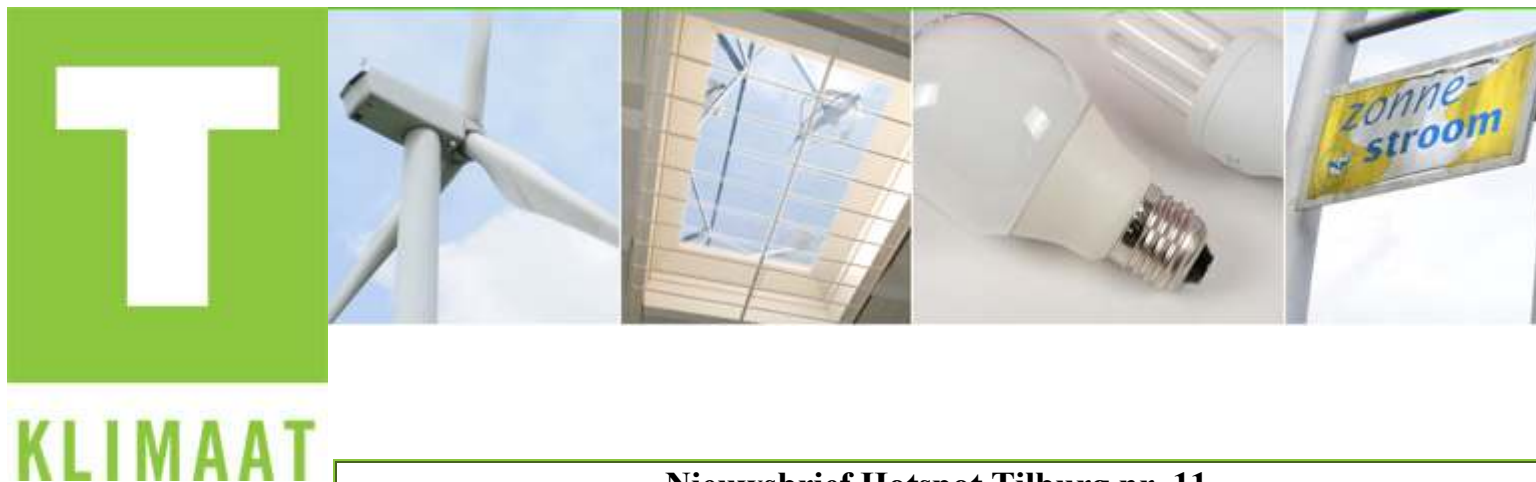
Lees verder.

Contact

Voor vragen en/of opmerkingen kunt u terecht bij de secretaris van Hotspot Tilburg: Maartje Hazebroek ([e-mail](#)). U kunt zich bij Maartje ook afmelden voor deze nieuwsbrief.

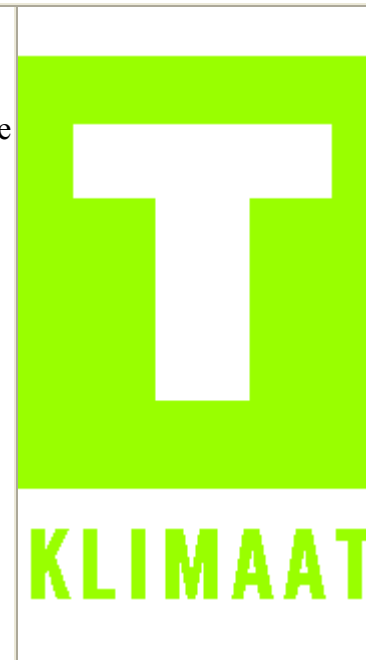
Nieuwsbrief Hotspot Tilburg nr. 11

Dit is de elfde nieuwsbrief in het kader van Hotspot Tilburg. In deze nieuwsbrief vindt u alle actuele informatie over Hotspot Tilburg maar ook gerelateerd nieuws en achtergronden.

Klimaatconferentie

Op 28 januari 2009 vindt de Klimaatconferentie plaats in het kader van het Klimaatprogramma 2009 - 2012. De conferentie wordt 's-avonds gehouden bij AVANS Hogeschool in Tilburg. Een belangrijk onderdeel van de avond is het ondertekenen van de klimaatverklaring. Betrokken partijen onderschrijven daarmee de doelstellingen van, en actieve participatie in het Klimaatprogramma. Inmiddels hebben 20 partijen aangegeven de klimaatverklaring te willen ondertekenen.

De gastsprekers zijn onder andere Bernard Wientjes, voorzitter van de ondernemingsorganisatie VNO-NCW en Marieke Moorman, wethouder Milieu van de gemeente Tilburg. Daarnaast geven de trekkers van acht klimaatallianties een presentatie en vindt een forumdiscussie plaats onder leiding van adviesbureau BuildDesk. Frank Claus, werkzaam op de communicatieafdeling van de gemeente Tilburg is conferentievoorzitter van de avond.

Lancering Energieboekje

Op donderdag 4 december 2008 werd in de NWE Vorst in Tilburg het Energieboekje gelanceerd tijdens de Eefje Wentelteefje Energieshow. Tijdens de energieshow werd wethouder Marieke Moorman stevig aan de tand gevoeld door Eefje Wentelteefje en Ferry van de Zaande.

Diezelfde dag kregen alle 96.000 huishoudens in Tilburg het Energieboekje gratis in de brievenbus. Dit kleurrijke boekje staat vol met tips en kortingsbonnen voor energiebesparende producten en diensten. De kortingsbonnen maken het makkelijker om de energietips uit te voeren. Maar

liefst 22 lokale ondernemers hebben meegewerkt aan het bonnenboekje.

Overheidsgebouwen gebruiken te veel energie

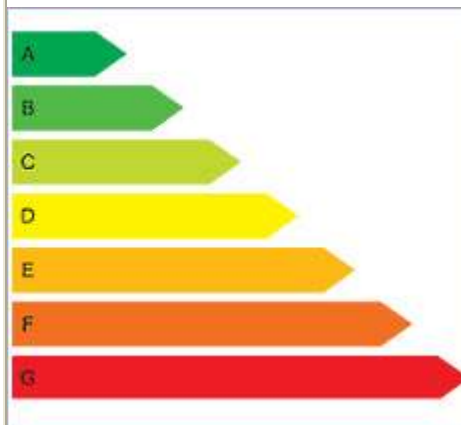
Alle overheidsgebouwen moesten voor 1 januari 2009 een energielabel hebben. Een groot deel van de overheidsgebouwen blijkt te veel energie te gebruiken. Ruim een kwart van de panden eindigt onder op de lijst van energielabels.

Stadskantoor 1 van de gemeente Tilburg heeft energielabel F. De reden voor dit lage label is vooral het teveel aan energieverbruik in de installatiesfeer. Het stadskantoor maakt gebruik van een koelingsysteem dat heel veel energie verbruikt. De gemeente heeft om een maatwerkadvies gevraagd. Naar aanleiding daarvan wordt in maart 2009 bekeken wat mogelijk is om het gebruik terug te dringen.

Uit de energielabels van 334 overheidsgebouwen blijkt dat 82 panden in de categorie A of B vallen en dus relatief weinig energie verbruiken. De overige 252 gebouwen zitten tussen de labels C en G, die aangeven dat het energieverbruik hoog is. Tot de panden die slecht scoren, behoren ook diverse ministeries. De departementen Sociale Zaken en Volksgezondheid hebben helemaal geen label. Deze twee ministeries hebben het label niet tijdig aangevraagd.

Minister Eberhard van der Laan wil het energieverbruik door overheidsgebouwen de komende jaren terugdringen. Dat kan deels door eenvoudige maatregelen, zoals het plaatsen van sensoren voor de verlichting van kamers. De Rijksgebouwendienst beheert veel overheidsgebouwen en zal ingrijpende isolatiemaatregelen combineren met renovatiewerkzaamheden.

Bron: Binnenlands bestuur, 30 december 2008

Tilburgse basisscholen ontvangen lespakket 'Spaar je energie'

In december hebben 64 basisscholen in Tilburg het lespakket 'Spaar je energie' ontvangen. Basisschool de Vuurvogel ontving als eerste het lespakket uit handen van de Tilburgse wethouder Marieke Moorman en Jaap Rieter van energiebedrijf Essent.

'We zorgen voor de energie van morgen en daarin speelt de jeugd een belangrijke rol', vertelt Jaap Rieter van Essent. 'Om hen inzicht te geven in het opwekken van elektriciteit en het belang van energiebesparing hebben we deze speciale lespakketten laten maken voor groep 7 en 8.' Wethouder Marieke Moorman vult aan: 'Dit project draagt bij aan energiebesparing. Het is goed voor het milieu en voor de portemonnee. Kinderen kunnen daar niet vroeg genoeg kennis van nemen'. [Lees verder.](#)

BrabantStad tekent klimaatconvenant

BrabantStad, het stedelijk netwerk van de gemeenten Breda, Eindhoven, Helmond, 's-Hertogenbosch, Tilburg en de provincie Noord-Brabant neemt het initiatief in de strijd tegen de klimaatverandering. Ondanks de financiële crisis is klimaatverandering 'hot' in Europa. In december 2008 zijn er afspraken gemaakt op de EU-top om in 2020 het broeikasgas met 20% teruggebracht te hebben.

Maar BrabantStad wil meer. Samen met meer dan 100 Europese steden, van Milaan tot Riga. Al deze steden ondertekenen het Europese burgemeestersconvenant en bundelen hun krachten. BrabantStad maakt samen met hen afspraken die verder gaan dan het Europese doel. Het klimaatconvenant wordt gezien als het meest ambitieuze plan om de burgers te betrekken bij de strijd tegen de opwarming van de aarde. [Lees verder.](#)

Contact

Voor vragen en/of opmerkingen kunt u terecht bij de secretaris van Hotspot Tilburg: Maartje Hazebroek ([e-mail](#)). U kunt zich bij Maartje ook afmelden voor deze nieuwsbrief.

KLIMAAT